

ON REPENTANCE AND REPAIR: MAKING AMENDS IN AN UNAPOLOGETIC WORLD

DANYA RUTTENBERG

Basic Sources on Repentance and Beyond

First, Rabbi Danya Ruttenberg's argument for Maimonides' stages of repentance:

All sources from Mishneh Torah Hilchot Tshuvah.

1) Confession:

1:1

כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר (במדבר ה ו) "איש או אשה כי יעשו" וגו' (במדבר ה ז) "והתודו את חטאתם אשר עשו" זה ודוי דברים. ודוי זה מצות עשה. כיצד מתודין. אומר אבא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וקר והרי נחמתי ובשתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה. וזהו עקרו של ודוי. וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משבח.

All of the commandments in the Torah: whether they be the positive commandments, or the negative commandments; if a person transgressed any of them, whether they did so intentionally, whether they did so unintentionally, when they repent and returns from sin - they are obligated to confess before God, blessed be God, as it says (Numbers 5:6-7), When a person does any of the sins of humans...and they shall confess their sin that they committed... - this refers to a verbal confession. And confession, that is a positive commandment.

How does one confess? They say, "Please God, I have sinned, I have erred, I have [willfully but unrebliously] transgressed, I have done such-and-such [specific sins], I am regretful, and ashamed for my actions, and I will never again return to my old ways." This is the essence of the confession, and anyone who wants to lengthen [the confession], this is praiseworthy.

Basic Sources on Repentance and Beyond

2:2-3

ומה היא התשובה. הוא שיעזב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמר בלבו שלא יעשהו עוד שנאמר (ישעיה נה ז) "יעזב רשע דרכו" וגו'. וכן יתנחם על שעבר שנאמר (ירמיה לא יח) "כי אחרי שובי נחמתי". ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר (הושע יד ד) "ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו" וגו'. וצריך להתודות בשפתינו ולומר ענינות אלו שגמר בלבו: כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזב הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ.

What is repentance? The sinner shall cease sinning, and remove sin from their thoughts, and wholeheartedly conclude not to revert back to it, as it says, The wicked should abandon their path etc. (Isaiah 55:7). And also that they regret sinning, as it says, After I returned I regretted (Jeremiah 31:18). In addition they should take to witness God Who knows all secrets that forever they will not turn to repeat that sin again, as it says, And we will no longer call the work of our hands "god" etc. (Hosea 14:4). It is, moreover, essential that their confession shall be by spoken words of their lips, and all that which they concluded in their heart shall be formed in speech.

One who confesses by speech but has not their heart's consent to abandon their erstwhile conduct, behold, they are like one taking an immersion of purification and in their grasp is an impure creeping thing, when they knows the immersion to be of no value till they cast away the impure creeping thing.

2:5

ושבח גדול לשב שיתודה ברבים ויודיע פשעיו להם ומגלה עברות שבינו לבין חברו לאחרים ואומר להם אמנם חטאתי לפלוגי ועשיתי לו כך וכך והריני היום שב ומתנחם. וכל המתגאה ואינו מודיע אלא מכסה פשעיו אין תשובתו גמורה.... במה דברים אמורים בעברות שבין אדם לחברו אבל בעברות שבין אדם למקום אינו צריך לפרסם עצמו ועזות פנים היא לו אם גלם. אלא שב לפני האל ברוך הוא ופורט חטאיו לפניו ומתודה עליהם לפני רבים סתם. וטובה היא לו

The penitent who confesses publicly is praiseworthy, and it is commendable for them to let the public know their iniquities, and to reveal the sins between the harmdoer and their neighbor [who was harmed] to others, saying: "Truly, I have sinned against that person, and I have wronged them thus and such, but, behold me this day, I repent and am remorseful". But the one who is arrogant and reveals not but covers up their sins, is not a wholehearted penitent, as it says, One who covers their transgressions shall not prosper (Proverbs 28:13). But that is saying solely concerning interpersonal sins, but

Basic Sources on Repentance and Beyond

regarding sins between a person and God, the penitent need not make public--on the contrary it would be impudent of the harmdoer to reveal them. The harmdoer should, however, repent before God, blessed is God! and before God should detail the sins; and then make public confession upon them by simply saying: "I have sinned". Such procedure is, indeed, for their own good.

2) Begin to change:

2:4

מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני השם בבכי ובתחנונים ועושה צדקה כפי כחו ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו ומשנה שמו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים ומשנה מעשיו כלן לטובה ולדרך ישרה וגולה ממקומו. שגלות מכפרת עון מפני שגורמת לו להכניע ולהיות ענו ושפל רוח:

Among the ways of repentance are for the penitent to constantly cry out in tearful supplication before the Name, to bestow alms according to their means, and to distance themselves exceedingly from the thing wherein they sinned, to have their identity changed, as if saying: "I am now another person, and not that person who perpetrated those misdeeds", to completely change their conduct for the good and straight path, and to exile themselves from their place of residence, for exile atones iniquity, because it leads one to submissiveness and to be meek and humble-spirited.

3) Amends:

2:9

אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עברות שבין אדם למקום כגון מי שאכל דבר אסור או בעל בעילה אסורה וכיוצא בהן. אבל עברות שבין אדם לחברו כגון החובל את חברו או המקלל חברו או גזלו וכיוצא בהן אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחברו מה שהוא חייב לו וירצהו. אף על פי שהחזיר לו ממון שהוא חייב לו צריך לרצותו ולשאל ממנו שימחל לו.

Neither repentance nor the Day of Atonement atone for any save for sins committed between a person and God, for instance, one who ate forbidden food, or had forbidden coition and the like; but interpersonal sins, for instance, one injures their neighbor, or curses their neighbor or plunders them, or offends them in like matters, is ever not absolved unless they make restitution of what is owed and they beg the forgiveness of their neighbor.

Basic Sources on Repentance and Beyond

4) Apology

2:9

אָפּלוּ לֹא הִקְנִיט אֶת חֲבֵרוֹ אֶלָּא בְּדַבְרִים צָרִיךְ לְפִיסוֹ וְלִפְגַּע בּוֹ עַד שְׂיִמְחַל לוֹ. לֹא רָצָה חֲבֵרוֹ לְמַחֵל לוֹ מִבֵּיא לוֹ שׁוּרָה שֶׁל שְׁלֵשָׁה בְּנֵי אָדָם מֵרַעִיו וּפּוֹגְעִין בּוֹ וּמִבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ. לֹא נִתְרַצָּה לָהֶן מִבֵּיא לוֹ שְׁנֵיהֶם וְשְׁלִישִׁית. לֹא רָצָה מְנִיחוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ וְזֶה שֶׁלֹּא מְחַל הוּא הַחוּטָא. וְאִם הָיָה רַבּוֹ הוֹלֵךְ וּבָא אֶפְלוּ אֶלָּף פְּעָמִים עַד שְׂיִמְחַל לוֹ

And, although they make restitution of the monetary debt, they are obliged to pacify [the harmed party] and to beg forgiveness. Even if they only offended their neighbor in words, they are obliged to appease and implore till they are forgiven. If their neighbor refuses, [the harmdoer] should bring a committee of three friends to implore and beg; if [the injured party] still refuses they should bring a second, even a third committee, and if the injured party still refuses, they may leave and go, for the person who did not forgive has now committed a sin [and the harmdoer is discharged of obligation]. But if it happened to be their rabbi, they should go and come for forgiveness even a thousand times till they do forgive.

5) Make different choices.

2:1

אִי זֶה הִיא תְּשׁוּבָה גְּמוּרָה. זֶה שֶׁבָּא לִידּוֹ דְּבַר שֶׁעֲבַר בּוֹ וְאֶפְשֶׁר בִּידּוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ וּפְרַשׁ וְלֹא עָשָׂה מִפְּנֵי הַתְּשׁוּבָה. לֹא מִיְרָאָה וְלֹא מִכְשָׁלוֹן כַּח. כִּי צַד. הָרִי שֶׁבָּא עַל אִשָּׁה בְּעֵבְרָה וְלֹא אַחֵר זְמַן נִתְיַחַד עִמָּה וְהוּא עוֹמֵד בְּאַהֲבָתוֹ בָּהּ וּבְכַח גּוֹפוֹ וּבְמִדְיָה שֶׁעֲבַר בָּהּ וּפְרַשׁ וְלֹא עָבַר זֶהוּ בְּעַל תְּשׁוּבָה גְּמוּרָה. ... וְאִם לֹא שָׁב אֶלָּא בִּימֵי זְקֻנוֹתוֹ וּבִעֵת שֶׁאֵי אֶפְשֶׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת מַה שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה אֶרְפּוּ עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ תְּשׁוּבָה מְעֵלָה מוֹעֵלֶת הִיא לוֹ וּבְעַל תְּשׁוּבָה הוּא. אֶפְלוּ עָבַר כָּל יְמָיו וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה בְּיוֹם מִיתָתוֹ וּמֵת בְּתְשׁוּבָתוֹ כָּל עוֹנוֹתָיו נִמְחָלִין שְׁנֵאָמַר (קֵהֵלֶת יִב ב) "עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֶׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ וְהָאוֹר וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים וְשָׁבוּ הָעֵבִים אַחֵר הַגִּשְׁמִים" שֶׁהוּא יוֹם הַמִּיתָה. מִכָּל שָׂאָם זָכַר בּוֹרְאוֹ וְשָׁב קִדְּם שְׂיִמּוֹת נִסְלַח לוֹ

What is complete repentance? One who once more had in it in their power to repeat a violation, but separated themselves from it, and did not do it because of repentance, not out of fear or lack of strength. For example? One who knew a woman sinfully, and after a process of time met her again privately, and despite still loving her as before, and being in a state of potency, and the meeting is in the same land where the sin was first committed, if the harmdoer parted without sinning, this person has attained complete repentance...Even if one made no tshuvah save in his old age, at a time when it was

Basic Sources on Repentance and Beyond

already impossible for him to repeat the misdeeds, although it is not the best repentance, it still is of a help and they are considered a penitent. Moreover, though they continued a life of sin but did repent on their dying day, and did die a penitent, all of their sins are forgiven.

Forgiveness? Or, with regards to the end of the Laws of Repentance 2:9

First, 2:10 makes it clear what Maimonides means in 2:9 when he says "the person who did not forgive has now committed a sin."

אָסוּר לְאָדָם לִהְיוֹת אַכְזָרִי וְלֹא יִתְפָּיֵס אֲלֵא יִהְיֶה נוֹחַ לְרִצּוֹת וְקִשָּׁה לְכַעַס וּבִשְׂעָה שְׂמֵבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ הַחוּטֵא לְמַחֵל מִוֹחַל בְּלֵב שְׁלֵם וּבְנִפְשׁ חֲפִצָּה. וְאִפְלוּ הֵצִר לוֹ וְחֻטֵּא לוֹ הִרְבֵּה לֹא יִקָּם וְלֹא יִטַּר. וְזֶהוּ דִרְכָם שֶׁל זָרַע יִשְׂרָאֵל וְלִבָּם הַנְּכוּן.

It is forbidden for a person to be cruel and not make amends; instead, a person should get appeased easily and get angry slowly. And at the moment when the sinner asks for forgiveness – forgive with a whole heart and a desirous soul. And even if they pained them and sinned against them many times, they should not take revenge or hold a grudge -- that is the way of the Children of Israel and their correct hearts.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי. הֵדָא דְתִימְרָא שְׁלֵא הוֹצִיא לוֹ שֵׁם רַע. אֲבָל הוֹצִיא לוֹ שֵׁם רַע אֵין לוֹ מְחִילָה עוֹלָמִית.

Rebbi Yose said, [the previous statement] presumes that the person in question did not defame, but the defamer never gains forgiveness. (Jerusalem Talmud Bava Kama 8:7)

ואמר ר' יוסי בר חנינא כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים שנאמר (בראשית נ.) יז) אנא שא נא ועתה שא נא ואם מת מביא עשרה בני אדם ומעמידן על קברו ואומר חטאתי לה' אלהי ישראל ולפלוני שחבלתי בו

Rabbi Yosei bar Hanina said: Anyone who asks forgiveness of their friend should not ask more than three times, as it is stated: "Please, please forgive the transgression of your siblings and their sin, for they did evil to you. And now, please forgive" (Genesis 50:17). The verse uses the word please three times, which shows that one need not ask more than three times, after which the insulted friend must be appeased and forgive. And if the insulted friend dies before being appeased, one brings ten people, and stands them at the grave of the insulted friend, and says in front of them: I have sinned against the Lord, the God of Israel, and against so-and-so whom I wounded. (Talmud Yoma 87a)

Basic Sources on Repentance and Beyond

ואמר ר' יוסי בר חנינא כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים שנאמר (בראשית נ, יז) אנא שא נא ועתה שא נא ואם מת מביא עשרה בני אדם ומעמידן על קברו ואומר חטאתי לה' אלהי ישראל ולפלוני שחבלתי בו

Rabbi Yosei bar Ḥanina said: Anyone who asks forgiveness of their friend should not ask more than three times, as it is stated: "Please, please forgive the transgression of your siblings and their sin, for they did evil to you. And now, please forgive" (Genesis 50:17). The verse uses the word please three times, which shows that one need not ask more than three times, after which the insulted friend must be appeased and forgive. And if the insulted friend dies before being appeased, one brings ten people, and stands them at the grave of the insulted friend, and says in front of them: I have sinned against the Lord, the God of Israel, and against so-and-so whom I wounded. (Talmud Yoma 87a)

מתני' אע"פ שהוא נותן לו אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר (בראשית כ, ז) ועתה השב אשת וגו' ומנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי שנאמר (בראשית כ, יז) ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך וגו'

MISHNA: Despite the fact that the assailant who caused damage gives to the victim all of the required payments for the injury, his transgression is not forgiven in the heavenly court until they request forgiveness from the victim, as it is stated that God told Abimelech after he had taken Sarah from Abraham: "Now therefore restore the wife of the man; for he is a prophet, and he shall pray for you, and you shall live" (Genesis 20:7). And from where is it derived that if the victim does not forgive that he is cruel? As it is stated: "And Abraham prayed to God; and God healed Abimelech, and his wife, and his maidservants; and they bore children" (Genesis 20:17). (Talmud Bava Kamma 92a)

תנן הָתָם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שׁוּב יוֹם אֶחָד לַפָּנִי מִיְתַתְךָ. שְׂאֵלוֹ תַלְמִידָיו אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: וְכִי אָדָם יוֹדֵעַ אֵיזְהוּ יוֹם יָמוּת? אָמַר לֵהֶן: וְכָל שָׂכֵן, יָשׁוּב הַיּוֹם, שְׂמָא יָמוּת לְמַחֵר, וְנִמְצָא כָּל יָמָיו בְּתַשׁוּבָה.

Rabbi Eliezer says: Repent one day before your death. (Pirke Avot 2:10) Rabbi Eliezer's students asked him: But does a person know the day on which he will die? He said to them: All the more so one should repent today lest he die tomorrow; and one will spend his entire life in repentance. (Talmud Shabbat 153a)

National Council of Jewish Women

[NCJW.org](https://www.ncjw.org)

 [facebook.com/NCJWInc/](https://www.facebook.com/NCJWInc/)

 [@ncjwinc](https://www.instagram.com/ncjwinc)

 [@NCJW](https://www.twitter.com/NCJW)